

רעיון התשובה ביהדות מו"ר הר"ג רצון ערוסי שליט"א

ההתחדשות שבראש השנה

פרשת "נצבים" נקראת תמיד לפני ראש השנה, כדי לאותת לנו שהברית שנאמרה בה איננה עניין אישי אלא עניין לאומי. והשאלה היא, מה מהותו של ראש השנה? ומה משמעותה של ברית זו? האם ברית זו היא כהסכם שנערך בין בני אדם?

הקב"ה עשה עמנו חסד כשנתן לנו את התורה, מפני שהיא פנתה אותנו להתנהל כחברה מתוקנת ולהתרומם למעלת אדם. ואכן, בשום שיטה משפטית לא נמצא הוראות כגון: "לא תשגא את אחיך בלבבך", "לא תקים", "לא תטר", "ואחבת לרעך כמוך", "לא תקמד" וכו' - הוראות שנועדו ליישר את האדם ולרוממו למעלת אדם. בדרך זו מתגבשת חברה מאושרת, יעודית וערכית.

מכלול המצוות שנצטוונו בו איננו בגדר הסכם רגיל שנערך בין שני צדדים בעלי עניין, שנותנים זה לזה זקוקים זה לזה. הקב"ה לא זקוק לנו. הוא ברא את העולם האדיר שבו אנו חיים, ושרק אפס קצהו אנו רואים. ויש להבין, למה ולמי ברא את כל אלה? והתשובה לפי האמונה היהודית היא "עולם חסד יבנה". נמצא, שאף את התורה הקב"ה נתן לנו לטובתנו בלבד, ליישור דרכינו ומחשבותינו.

מהי התשובה? להיות אדם!

אולם מה קורה אם האדם נכשל? והרי אין אדם בעולם שלא מעד? לכך נועד רעיון התשובה ביהדות. בימינו מזהים את התשובה רק עם קיום תרי"ג מצוות ואף מתייחסים למילה זו בשלילה, וזו טעות גדולה. זאת משום שהתשובה היא שיבה אל האמת, שיבת האדם אל איזונו המידותי. לדוגמה, אדם שחלה בסוכר כתוצאה מתזונה לקויה או מחוסר פעילות גופנית, אדם כזה צריך לשוב בתשובה, לשוב לאיזונו, לסור מתאוותנותו או מעצלנותו. כאשר כל מעשינו מדודים ושקולים, ונעשים מתוך מחשבה תחילה, אז איזון גופנו ומידותינו לא מופר, ואנו זוכים לרעננות נפשית וגופנית, לשמחת הלב והנפש.

יש אנשים בעלי ידע רב אך אינם בני אדם, מתנהגים עם הסובבים אותם באנוכיות ובחוסר סובלנות, יעירו

לשכניהם על כל דבר קטן, בעוד הוא עצמו אינו נזהר מלהפריע לשכניו. גם בנסיעה בכביש, על האדם לציית לחוקי התנועה, אך לעיתים אנו רואים אנשים אגואיסטיים שאינם בני אדם, שרואים רק את עצמם. לעיתים אדם נזקק לסייע פקיד בכיר, אך אותו פקיד רואה עצמו כ"אני ואפסי עוד", אינו מסתכל על האדם שלפניו, ומשוחח איתו תוך כדי שהוא מסתובב בכסאו, גם זה אינו בני אדם. התשובה היא להיות אדם, כי המטרה הראשונה בתורה היא שנתנהג באנושיות. ולכן התשובה היא רעיון אדיר, מפני שיש בכוחה להביא אותנו לחיות בעולם נפלא ומאושר, עולם אנושי מלא שמחה שבו בני האדם נוהגים בחמלה איש עם רעהו.

תקנת השבים

אדם שגזל קורות ובנה בהן את ביתו, ולימים נתבע על ידי הנגזל להשיב את גזילתו - לפי עיקר הדין, על הגזלן לפרק את ביתו ולהשיב את אותן הקורות שגזל, ברם, חכמים תיקנו תקנה נפלאה כדי לעודד את הגזלנים לשוב בתשובה, וקבעו שהגזלן פטור מלפרק את ביתו, ורק ישלם את דמי הקורות שגזל. כלומר, כשיש רצון מצד האדם לשוב בתשובה, יש לבוא לקראתו ולעודד אותו. לתקנה זו יש ערך חברתי עצום, וזו תכליתיה הראשונה של התורה - לגבש חברה נבונה, מתוקנת ומלוכדת.

תשובה לפרט ולחברה

התשובה איננה חובה רק על הפרט אלא גם על החברה. לעיתים, קבוצה, שהיא רוב או מיעוט בחברה, השולטת על מוקדי הכוח שבחברה, ונוהגת בתחכום ובדורסניות כדי לשמר את כוחה ואת שליטתה, זו איננה דמוקרטית, זו דמוקרטיה רודנית שרומסת את האקנה החברתית שקובעת שעל החברה להיות חברה ערכית ואנושית, אשר מכבדת את כל בני האדם שבה.

קבוצה שלטת שהשחיתה את דרכה וחוקקה חוקים בדרך דמוקרטית, שפוגעים ורומסים את השונה ממנה, צריכה לשוב בתשובה, להתנתק מפבלי השודר וטובות ההנאה, ולשוב אל האמת, אל היושר, אל ההגיונות ואל האנושיות. זו איננה תשובה במובן שהתרגלנו אליו, אך זוהי התשובה האמתית, האנושית והדתית הנעלה ביותר והחשובה ביותר, מפני שזו גם תכלית התורה: לכוונן חברה מתוקנת, בריאה ומאושרת.

האנושיות - תנאי לתקינות מצבינו
התורה הזהירה אותנו, שאם נתנהג ככל העמים - שיש מהם שגרועים מחיות הטרף, ויש מהם שכלפי חוץ מתנהגים בעידן ובנאורות, אך בתחכום רב עושקים ומשחיתים את בני עמם - אם נתנהג כמותם, לא נזכה לשבת בארץ ישראל. בארץ הקודש ישנה חובה מיוחדת להתנהג באנושיות, ומי שיסתאב וישחית את דרכיו לא יהיה כאן. כך היה בימי הנביאים, צעקו והתרו: עשוק, רצוח, גנוב ונאוף. ועל הסתאבותם בכל אלה, ובעיקר על רשעתם ואכזריותם כלפי החלשים בחברה, גלו מארץ הקודש.

וזאת מטרת הברית שפרת עמנו ה', להשיב אותנו לדרך האמת, לשמש לנו כעמוד עני יומם וכעמוד אש לילה. כאותו 'ווייז' [waze], מדריך את בני האדם למחוז חפצם, וגם אם נטה האדם מן הדרך הרצויה, מסלול חדש יחושב לו, ויזרז לטוב ולאוויר בעולם הזה ובבא.

גלינו וניטלטלנו בכל הארצות, חווינו פרעות, רדיפות ושמדות איומות ונוראות. "והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה, הנבחה והקללה אשר נתתי לפניך, ונשבת אל לבבך". והנה התגשם חזון התורה, "ונשבת עד ה' אלהיך ושמעת בקלו, ככל אשר אנכי מצוה היום... ושב ה' אלהיך את שבייך ורחמך, ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצך ה' אלהיך שמה". המפעל הציוני אינו מקרי, התהליכים המדיניים וההתרחשויות ההיסטוריות שהכינו את הקרקע להקמת המדינה אינן מקריות. כל הפעילות והמאמצים האדירים כולם הכשירו ומכשירים את הקרקע לקראת מימוש ייעודנו בארץ הקודש - להיות ממלכת כהנים וגוי קדוש, אור לעצמנו ואור לגויים.

עלינו לאמץ אל לבנו את התשובה במובן החברתי והאנושי. לשוב להיות בני אדם, כי זוהי תכליתנו וייעודנו, ללא שחיתות והתנשאות, ללא צרות-עין וחמדנות. תמציתה של היהדות היא החמלה והאהבה, "איש את רעהו יעזרו, ולאחיו יאמר חזק". וזהו ראש השנה, שנועד ליחיד ולא פחות לרבים: "אתם נצבים היום כלכם" - כולם יחד, כדי שכולנו נתעורר לתובנה ולצרוך שיש לשוב אל האנושיות, אל החמלה ואל הסובלנות.

העלון מוקדש לרפואת מאיר ב"ר סעדיה מינס הי"ו הזקוק לרחמי שמים

הליכות עם ישראל-עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה

רח' נחל גמלא 2, קריית אונו, ת.ד. 211, מיקוד: 55100

בשיתוף: "אורות יצחק", גרעין תורני קהילתי - מודיעין

- המרכז העולמי למשפט התורה
- בית מדרש לדיני הממונות
- ארגון "אשת חיל"
- כולל אברכים
- שבתות עיון וירחי כלה
- מכון תורני לחקר מנהג העדות

אין מעבירין על המצוות הרב נהוראי יהב יצ"ו

להלכה זו שניסח ריש לקיש (בירושלמי הוא נקרא לעולם בתואר מלא: ריש בן לקיש) יש כמה ביטויים בתלמוד: יש לְדַשְׁן המצוות הפנימי קודם הטבת הנרות, כי במצבת פוגע הכהן הגדול תחילה (ומלא לג א); וכן לזרוק הדם על קרן המזבח שבה פגע תחילה (שם בב נא); וכן לשפוך שירי הדם על יסוד מערבי שלמזבח שבו פוגע הכהן תחילה (זבחים נא ג), ובשחיטת פסחים, הכהן מקבל מחברו את הפזוק המלא בדם, ורק אח"כ מחזיר הריקן (פסחים טו ב).
 ביומא לג ב מסיק רבא מדברי ריש לקיש: "עובדי דְרַבְרָא אטוטפתא - אסור. היכי עבידי? מְדַרְבָּא לטוטפתא". רש"י הבין שהדין שיש להניח תפילה שליד קודם לְשַׁלֵּאש מבוסס על הכלל שאין מעבירין על המצוות, שהרי הזרוע קרובה לתפילין יותר מהראש, וכ"כ המאירי. אך לדעת מארי הגר"י קאפח בדעת הרמב"ם (הל' תפילין פ"ד אות יח), כוונת רבא שאם פגע בטעות בתפילין שלראש קודם, עליו להניח תחילה (ויברך "על מצות תפילין" ואח"כ "להניח" על שליד), ולא להעביר על המצוות. וז"ל רבנו שם: "כישחולץ אדם תפילין להצניעו בכלל, לא יניח של יד מלמטה ושל ראש מלמעלה, מפני שבשעה שהוא רוצה לְקַבֵּשׁ יפגע בשל ראש תחלה ונמצא שפניחה ומוציא של יד, (- כלומר, מתוך הרגל מוטעה יניח את שלראש בצד ויקח התפילה שליד כדי להניחה, וזה "עובדי דְרַבְרָא אטוטפתא אסור", וז"ל: אסור להקדים את של יד לתפילין שכבר אוחז בלראש), לפי שאין לובשין של ראש קודם של יד. ואסור לאדם להניח מצוה ולעבור ממנה למצוה אחרת, אלא מצוה שתבוא לידו של אדם בתחלה בה הוא מתעסק. לפיכך צריך להניח של יד למעלה (מְדַרְבָּא לטוטפתא) כדי שיפגע בה תחלה וילבש על הסדר". וכ"כ ר' חננאל בפ"י דברי רבא. אך הר"רבינוב"ץ בפירושו י"ד פשוטה", הבין שכוונת רבנו הרמב"ם - אדרבה, במקרה זה עליו להעביר על המצוות וניח של יד קודם אע"פ שפגע בשלראש תחילה. (וכ"כ התוס' בשם ר"ת, וכ"כ בשו"ע כהנ"ג, כיון שמפורש בפסוק שיד קודם).
 נראה כי פירושו של מו"ר הגר"י קאפח, שהכלל אין מעבירין, בהתנגשותו עם י"א אחר, דוחה אותו ואינו נדחה מפניו, מבוסס על דברי רבנו בפייה"מ אבות ב,א: "ול"ל: מצולות עשה - לא נתבאר שְׁכַר כל אחת מהן מהו אצל ה', עד שנדע מה מהן יותר חשוב ומה מהן למטה מזה, אלא ציוה לעשות מעשה פלוני ופלוני, ולא יידוע שכר איזה משניהם יותר גדול אצל ה', ולפיכך ראוי להשתדל בכלן. ומפני זה העיקר אמרו: "העוסק במצוה פטור מן המצוה"... ולזה גם כן אמרו: "אין מעבירין על המצוות. רצונו לומר: אם הזדמן לך מעשה מצוה, אל תעבור ממנו ותניחנו כדי לעשות מצוה אחרת", עכ"ל. ואפשר שהסוברים שהכלל אין מעבירין נדחה כאן, מבארים טעמו מדין דריזות לקיים המצווה, וכדברי המסילתא מסכת דפסחא פ"ט: "כדרך שאין מחמיצין את המצה כך אין מחמיצין את המצוה, אלא אם באה מצוה לידך עשה אותה מיד", אך שיקול רחב יותר הכלל אינו מוחלט ועלול להידחות. עוד נראה, שברבנו כלל זה מרחיב את דין העוסק במצוה פטור מן המצוה בכך שאין צריך שאדם יהיה עסוק ותפוס במצוה ממש, אלא די שהיא נקרתה בדרך; וכלשון מארי ביחס לדין הבאת מנחת העומר בט"ז בניסן, שמצוותו לבוא מן הקרוב: "כאשר אתה עובר לפני קמה

הראויה לעומר ואתה מניחה ועובר עליה, הוא דנקרא מעבירין עה"מ" (שם אות יח).
נפק"ם נוספות למחלוקת זו: (א). הרגיל להניח תפילין קודם לצאיצת, כדעת הרמב"ם ומקודש, יקדים איזה קהם שירצה (הל' תמידין טב), אם שכח ואחז בטלית כדי להתעטף בה ושוב נזכר, אסור לו להניחה וחיוב להתעטף בה קודם. וכ"כ בשו"ע, שאע"פ שמקדימים הטלית לתפילין משום מעלין בקודש, אם פגע בתפילין תחילה ואפילו לא אחז בהם אלא נמצאו מונחים לפניו תחילה (אחרונים) - יניחם קודם לטלית (או"ח כה"א).
(ב). כתב הרדב"ז, שאסיר כלאו שהתירו לו לצאת לתפילה יום אחד בשנה, לא ימתין ליוה"כ או לקריאת מגילה, אלא יצא ויתפלל מיד: "ואין משגיחין אם המצוה שפגעה בו תחלה היא קלה או חמורה, שאי אתה יודע מתן שכרן של מצוות. וזה פשוט מאד אצלנו". ודבריו משם כלשון רבנו באבות. חלק עליו ה"חכם צבי" בס" קו. באמרו: "לא אמרינן אין מעבירין עה"מ אלא בשתייהן שוות, אבל בחד מינייהו עדיף (כמו תפילת יוה"כ) - לא". והוא הבין כהמאירי, שהריזות היא לקיים המצוה הגדולה יותר מבין השניים. (ג). אם בא לקיים הראשונה, אך המצוה השנייה עולה להידחות לְקַבֵּר, לטעם הרמב"ם לא יצא ואין מעבירין. אך לדעת אחרים, נכונים יהיו דברי ה"חיי אדם" ח"א כלל סח: "אבל אם אין לו פנאי לקיים שניהם רק א', לא שייך בזה אין מעבירין, אלא אדרבה אזלינן אחר המצוה החמורה, כגון ציצית ותפילין, תפילין חמורה שהיא קדושה ביותר וגם חובת הגוף... וכן אם א' עוברת ומצוה השנייה אינה עוברת, יעשה העוברת". וכ"כ שאם המצוה השנייה מן התורה, יכול לעבור מהראשונה שהיא מדרבנן. ואפשר שברבנו לא שניא, ואפילו העוסק בברכות ק"ש מדרבנן לא יפסיק להניח תפילין שהן מן התורה מדין העוסק במצווה (ש"ת הרמב"ם, מהד' בלאו ס" קפ ראה הר"י קאפח, "כתבים", ח"א עמ' 31). וה"ה לאין מעבירין, אם כי ניתן לדייק מדבריו באבות הגיל' שיש להעדיף הפצוה הגדולה יותר. וצ"ע.
(ד). כתב ר' צדקיה הרופא בס' "שבולי הלקט", שדין "אין משיחין על הכוס שלברכת המזון" מתייחס לזמן שבין מזיגת הכוס למברך עד לתחילת ברכת המזון ע"י המברך (וכ"כ השו"ע קפג ג, וכפ"י רש"י). והטעם, משום "שאינ מעבירין על המצוות". אך הרמב"ם יחלוק בפת"ל: [א]. דין אין משיחין על הכוס היינו במהלך ברהמ"ה, "יעד שתכלה ברכת המזון וברכת היין וישתנו" (הל' ברכות ד טו). וקמ"ל שגם בברכת האורח אין לשאר המסובין לשוץ - כפי מארי שם. ואפשר שהלכה זו היא שריד לנוהג העתיק שהגשים הסתפקו בהאזנה למברך ולא ברכו בעצמם). [ב]. דין אין מעבירין שייך כשנזדמנה לאדם מצוה לא יניחנה בגלל שהוא חושב לעשות מצוה אחרת" (ראה לשון רבנו בפייה"מ מנחות יג), וא"כ לא שייך כאן כלל.
(ה). האחרונים דנו בשאלה האם כשאדם עובר ליד ב"כ הקרוב לביתו עליו להתפלל בו מדין אין מעבירין אע"פ שבדעתו ללכת

לבי"כ רחוק יותר. כמה טעמים נאמרו לְפָטור: [א]. למהלך יש שכר פסיעות (מלא, וראה יחווה דעת ח"ב סי' ט). ובברכות ו ע"ב: "אגרא דפרקא- ריהטא"- שכר הדרשה לאנשים שאינם מבינים אותה, היא עצם ההליכה למקום שהחכם דורש. נציין שדרשות רבות נשתמרו בספרות חז"ל הפותחות בסגנון "ילמדנו רבנו", ומינה למדרש ילמדנו הוא תנחומא, והשאלה ההלכתית הייתה **מתובלת בדברי אגדה** רבים כמציאות אחר החורבן: "לשעבר היתה פרוטה מצויה והיה אדם מתאוה לשמוע דבר משנה והלכה ותלמוד, ועכשיו שאין הפרוטה מצויה, וביותר שהן חולמים מן השעבוד, אין מבקשין לשמוע אלא דברי ברכות ונחמות". [ב]. כת"ר בהל' תפלה ו,א, שאסור לאדם לעבור אחורי בית הכנסת בשעה שהצבור מתפללין, אא"כ היה עטור בתפילין או שיש פתח אחר לביה"כ או כשיש בעיר בי"כ אחר. והכוונה שהמתפללים פניהם אל הפתח, ואדם זה מפרה גבו אל הציבור. וקעיר בתשובה (מהד' בלאו ס"י רצ), שההלכה מתייחסת לבי"כ "העומד לרחבה ופנוי מכל סביביו, נמצא העומד אחוריו... מזולזל לבית הכנסת". אך כשיש קיר מפרד, וכך המציאות בד"כ - מותר. והעיר שם מארי אות ה, שאין בהליכה לבי"כ רחוק יותר משום אין מעבירין, שכן הוא רגיל בו, ובכך מקיים המצווה "הקובע מקום לתפלתו - אלוהי אברהם בעירו"י ובלשון ירושלמי ברכות ד,ד: "צריך אדם לייחד לו מקום בבית הכנסת להתפלל". [ג]. אין אדם מתפלל אלא במקום שלבו חפץ, וכלשון הרדב"ז בח"ג ס" תעב: "ואי לאו דמיסתפינא, הוה אמינא דטב ליה להתפלל ביחוד מלהתפלל בחברת בני אדם שאין דעתו נוחה מהם. ועוד יש טעם אחר, דאין ראוי לאדם שיתפלל אלא במקום שלבו חפץ", עכ"ל. ומכ"ש (- ומכל שכן) אם תפלתו שם ברוב עם שזה נחשב הידור. אך יש שכתבו (ראה ביחוד"ה הגיל'), שתפילה בציבור אינה חובה משם אלא למצוה סן המובחר, ואין בכך משום מעבירין. ומארי ידחה הסבר זה, שהרי בְּעָבְרו ליד ביה"כ סוף סוף הוא מחויב בתפילה.
(ו). כשאין בכוונת האדם לקיים מצווה, נראה שמתה; וכדברי המקובל האיטלקי הרמ"ע מפאנו ס" לז, בהסבירו מנהגו להוציא שני התפילין מן הנרתיק ולפשוט רצועותיהן אך להניחן מאוחר יותר: "אבל אנו מְכוּוֹנִים בשעת הוצאתן מן הכיס שלא להניחן אלא לאחר שעה, ולהזמנה בעלמא אנו נוטלין אותן בידנו. ועל הרוב זאת ההזמנה היא בשעה שאנו פטורין ממצות תפילין, כגון שעדיין לא קיימנו בעצמנו יחון לקראת א-להיך' או דרוושי מרחשן שפוותין בסדר קרבנות... ובכהאי גוונא ליכא למיחש למְזַי אליבא דכו"ע"י. ונראה שגם רבנו יסכים.
(ז). בשו"ת "מכתם לדוד" לר"ד פרודו (מודלו חכמי ירושלם במאה ה"ח) ס" מז, נשאל מקהילה קטנה שביקש רבם להיות מו"צ בקהילה גדולה יותר. ואילו הפשוט צדקני לא יעזבם, הגם שכהן אצלם בקודש מעל לכ' שנים. וטעמו פלאי שאין מעבירין עה"מ. ופָּשֵׁט להם הרב פְּרוֹדו, שדין זה חל רק ביחס לְקַדְימה בין שתי מצוות שונות, וכאן מדובר במצווה אחת. ופשוט.

שמעו ותחי נפשכם - טלפון הלכה יומית מפי מורנו רבני הגאון הרב רצון ערוסי שליט"א 079-911-0110 הלכה יומית כל יום !!!

<h2 style="text-align: center;">ברכות</h2> <p style="text-align: center;">למשפחות היקרות</p> <p style="text-align: center;">השה"ט משה ואביגיל פרחי</p> <p style="text-align: center;">השה"ט אברהם מרים מעצרי</p> <p style="text-align: center;">בהולדת הנכדה</p> <p style="text-align: center;">נעמה שתחי'</p> <p style="text-align: center;">בת לידידינו חבר המערכת</p> <p style="text-align: center;">אריאל פרחי ורעייתו רעות מנב"ת</p> <p style="text-align: center;">שתזכו ותראו בה אשת חיל בישראל</p> <p style="text-align: center;">נעימה בהליכותיה ובמעשיה</p> <p style="text-align: center;">המאחלים</p> <p style="text-align: center;">מערכת אור ההליכות</p>	<h2 style="text-align: center;">כוס תנחומים</h2> <p style="text-align: center;">בצער רב וביגון קודר, ובתדהמה, שמענו את בשורת איוב, שחברנו, עמיתנו הגדול והחדול</p> <p style="text-align: center;">הגאון הרב שאר ישוב הכהן זצ"ל</p> <p style="text-align: center;">רבה של חיפה וראב"ד, וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל נתבקש לישיבה של מעלה.</p> <p style="text-align: center;">הוא השתתף עמנו בכנסים העולמיים למשפט התורה, ונשא דברים הלכתיים ומלומדים מאוד, שנכתבו בקבצים של ישערי צדק"י.</p> <p style="text-align: center;">חבל חבל על דאבדין ולא משתכחין.</p> <p style="text-align: center;">מי יתן לנו חליפתו, מי יתן לנו תמורתו.</p> <p style="text-align: center;">ה' ינחם נחמה שלמה את אלמנתו תבלחאו"ט, ובני ביתו ולא יוסיפו לדאבה עוד, ובכלל אבלי ציון וירושלים ינוחמו.</p> <p style="text-align: center;">תנצב"ה</p>	<h2 style="text-align: center;">אירועים בחג סוכות</h2> <h3 style="text-align: center;">הקבלת פני הרב</h3> <p style="text-align: center;">למורנו ורבנו</p> <p style="text-align: center;">הרה"ג רצון ערוסי שליט"א</p> <p style="text-align: center;">תקיים אי"ה ביום שלישי</p> <p style="text-align: center;">א' חוה"מ סוכות</p> <p style="text-align: center;">ט"ז תשרי תשע"ז (18/10/16)</p> <p style="text-align: center;">בקרית אונו.</p> <p style="text-align: center;">***</p> <p style="text-align: center;">יום עיון במשנת הרמב"ם</p> <p style="text-align: center;">תקיים אי"ה ביום רביעי</p> <p style="text-align: center;">ב' חוה"מ סוכות</p> <p style="text-align: center;">י"ז תשרי תשע"ז (19/10/16)</p> <p style="text-align: center;">בביכ"נ 'אבי דוד' בירושלים.</p>
--	--	---

לחקר מנהג אבות בהפטריות שבע דנחמתא הרב אליקים צדוק יצ"ו

קדמונינו להקדים תרופה למכה ולהצהיר בשם ה' אֱנִי יְיָ אֱנִי אֶעֱנֶה, אֶל-לִהּ יִשְׂרָאֵל לֹא אֶעֱזָבָם עוֹד לִפְנֵי שְׁתִּישְׁמַע טַעֲנַתָּה שֶׁל צִיּוֹן עַל כִּי יֶעֱזְבֵנִי יְיָ וְיִשְׁכַּחֲנִי.

וְהִחֲרָה הַחֲזִיק אַחֲרָיו חֵבֵר אַחֵר, וְצִיָּן שֶׁגַם בְּסִיּוּם הַפְּטֵרָה עָקַב וּבִתְחִילַת הַפְּטֵרָה רָאָה אֲנִי נִתְקָלִים בְּתוֹפְעָה דוּמָה (וּהַפְּעַם, לִמְנַחֵה כָּל הַעֲדוּת). אֲנִי מְסִיּוּמִים 'כִּי נָחַם יְיָ צִיּוֹן, נָחַם פֶּלַח חֲרָבְתֵיהֶם' (שם נא, ג), כְּקִבְיָהּ מִקְדִּימָה לְמִצִּיאוֹת הַמִּתּוֹאֲרָת בְּפִתְחַת הַפְּטֵרָה הַשְּׁבַת שֶׁלֹּאֲחֲרֶיהָ 'עֲנִיהַ סְעָרָה לֹא נִחְקָה' (נדיא).

בְּחִרְתִּי לִהְבִּיא אֶת הַדְּבָרִים בְּפִנֵּי צִיּוֹר מְקוּרָאִים כְּדִי לְלַמֵּד עַד כִּמְהָ יֵשׁ לָנוּ לִשְׁקוֹד עַל הַחֲזִיקִים טַעֲמִים לְמִנְהַגֵּי רַאשׁוֹנִים [וְכַאֲן אוֹתֵיר לְמַעֲיָנִים חוֹמֵר לְמַחֲשָׁבָה: מְדוּעַ נִהְגוּ קְדֻמוֹנֵינוּ לְהַקְדִּים וְלִהְתַּחֵיל אֶת הַפְּטֵרָה נִיבְצִים בְּפִסּוּק 'וְנִדְעַ בְּגוֹיִם זָרָעִם' (שם סא, ט) וְלֹא בְּפִסּוּק 'שׁוֹשׁ אֶשְׁיֵשׁ בְּיָדֵי' (שם פס"ו) כְּמִנְהַג שֶׁאֵר עֲדוּת יִשְׂרָאֵל], וְכֵן מִשׁוֹם שֶׁזוֹ דוּגְמָא נְפִלְאָה לְכַךְ שֶׁתוֹרָה נִקְנִית בְּדִיּוּק חֲבָרִים מְקִשְׁבִים מְחַכְמִים זֶה אֶת זֶה.

וְהִי רְצוֹן שֶׁנִּזְכַּר בְּמַהֲרָה לְהַתְּגַשְׁמוֹת כָּל יַעֲוֵדֵי הַנְּבִיאִים. תְּכַלֶּה שָׁנָה וְקָלְלוּתֶיהָ תְּחַל שָׁנָה וּבְרַחֲמֵיהָ, שְׁנַת גְּאוּלָּה וְיִשׁוּעַת עוֹלָמִים.

רַבְּנוּ הַרְמַבַּ"ם הִצִּיג בְּסוֹף סֵדֵר הַתְּפִילָּה (שְׁבַסִּיּוּם סֵפֶר אַהֲבָה) אֶת הַפְּטֵרִיּוֹת שְׁבַתוֹת הַשָּׁנָה, כֹּאֲשֶׁר הָעִיָּקְרוֹן הַמְּנַחֵה הוּא קָשֶׁר בֵּין פְּרִשְׁת הַשְּׁבֻעַ לְבֵין הַפְּטֵרָה בְּנִבְיָא, וְכֵךְ הַדְּבָר גַּם לְגַבֵּי הַשְּׁבַתוֹת שֶׁבֵּין תְּשַׁעָּה בָּאֵב לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה. עִם זֹאת, הוֹסִיף: 'וְכֵן נִהְגוּ רֹב הַעַם לְהִיּוֹת מְפִטְרִין בְּנַחֲמוֹת יִשְׁעִיהוּ בֶן אֲמוּץ מֵאַחֵר תְּשַׁעָּה בָּאֵב עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה', וְכַאֲן פּוֹרְט רַבְּנוּ אֶת הַפְּטֵרִיּוֹת 'שֶׁבַע דְּנַחֲמָתָא'. בְּעוֹד שֶׁרָאָשׁ דְּבָרָיו נִקְט רַבְּנוּ בְּמִנְהַג הַבְּבִלִי, הִרִי שְׁבַסִּיּוּם נִקְט בְּמִנְהַג הָאֲרִיצִיִּשְׁרָאֵלִי (כְּפִי שֶׁהוּא מִשְׁתַּקֵּף בְּדִרְשׁוֹת שְׁבַפְסִיקָתָא דְרַב כְּהֵנָא), וְלִמְעַשֶׂה פֶּשֶׁט הַמְּנַהַג הָאֲרִיצִיִּשְׁרָאֵלִי בְּכָל תְּפוּצוֹת יִשְׂרָאֵל.

יְהוּדֵי תִיִּמֵן נִהְגוּ לְדַלּוֹג בְּסוֹף הַפְּטֵרָת 'נַחֲמָה' (יִשְׁעִיהוּ מ, א-כ), וְלִהוֹסִיף פְּסוּק: 'הֲעֲנִיִּים וְהֲאֲבִיּוֹנִים מִבְּקוֹשִׁים מִיָּם וְאֵין, לְשׁוֹנֵם בְּצִמָּא וְנִשְׁתָּה, אֱנִי יְיָ אֱנִי אֶעֱנֶה, אֶל-לִהּ יִשְׂרָאֵל לֹא אֶעֱזָבָם' (שם מא, ז). עַל מֵה וְלִמָּה נִהְגוּ אֲבוֹתֵינוּ כֵּךְ? הִיּוֹת וְלֹא מִצִּיאַת הַתִּיּוֹחֶסוֹת כְּתוּבָה לְכַךְ בְּסִפְרֵי חֲכָמֵי תִיִּמֵן, הָעִלִּיתִי בְּפִנֵּי חֲבָרִים מְקִשְׁבִים אֶת הָאֲפִשְׁרוֹת שֶׁאֲבוֹתֵינוּ בְּקִשׁוֹ לְהַזְכִּיר לְפִנֵּי ה' אֶת הַבְּטַחְתוֹת הַהֲרוּוֹת אֶת הַצְּמָאִים, הִיּוֹת חוֹדְשֵׁי אֲב-אֲלוּל הֵם עוֹנֵת הַגִּשְׁמִים בְּתִיִּמֵן הַיּוֹשֶׁבֶת בְּסִמּוֹן לְקוֹ הַמְּשׁוּוֹה, שֶׁפְּעַמִּים רַבּוֹת פּוֹקְדוֹת אוֹתָהּ שְׁנוֹת בְּצוֹרֵת.

בְּעַקְבוֹת הַדְּבָרִים הָעֵלָּה אֶחָד הַחֲבָרִים סִבְרָא שׁוֹנָה, וְלַעֲנִיּוֹת דְּעֵתִי יִפֶּה יוֹתֵר מִשְׁלִי. הִיּוֹת וְהַהֲפֵטֵרָה הַבְּאָה (דְּדוּר עֵקֶב) פּוֹתַחַת 'וְתִאֲקֵר צִיּוֹן עֲזָבֵנִי יְיָ וְיִשְׁכַּחֲנִי' (שם מט, ז), הִרִי שֶׁבְּחָרְוֵי

אֲבֵל חֲטָאֵנוּ אֲנַחְנוּ וְאֲבוֹתֵינוּ פְּעַמִּים רַבּוֹת אֲנַחְנוּ מְצִיָּנִים בְּיַדֵּי, הַשְּׁחֲטָאִים שֶׁאֲנִי נִכְשָׁלִים בָּהֶם, הֵם כְּמַעֲשֵׂה אֲבוֹתֵינוּ. הַרְמַבַּ"ם הַזְכִּיר זֹאת גַּם כֹּאֲדִי הַשִּׁיקוּלִים שֶׁבְּגִלְלֵם חֲז"ל תִּיקְנוּ אֶת הַתְּעִנִּיּוֹת הַקְּבוּעוֹת בְּלֹחַ הַשָּׁנָה שְׁלוֹן, וְהַסְבִּיר הַקְּבוּעוֹת בְּלֹחַ שֶׁמַּעֲשִׂינוּ עֲדִין רַעִים כְּמַעֲשִׂיהֶם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ הִיא הַגּוֹרֵמַת לְכַךְ שֶׁעֲדִיין לֹא זְכִינוּ שִׁחְזוֹר לְנוֹ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ (הַלְכוֹת תְּעִנִּיּוֹת ה.א.). אֲוֹלֵם נִתֵּן לְהַצְבִּיעַ עַל דְּבָרִים נוֹסְפִים שֶׁקְּשׁוּרִים לְחֲטָאִים הַמְּשׁוֹתְפִים לְנוּ וְלֹאֲבוֹתֵינוּ. הַתּוֹרָה לִימַדָּה אוֹתָנוּ עַל הַדְּרָכִים שֶׁבָּהֶם הַקְּב"ה מְנַהֵג אֶת עוֹלָמוֹ: פּוֹקֵד עוֹנוֹ אֲבוֹת עַל בְּנָיִם, וְעוֹד. בְּמַכֵּס רִאשׁוֹן נְרָאִית מִידָּה זוֹ מוֹזְרָה, שֶׁכֵּן וְלִמְקוֹם אַחֵר לִימַדָּה הַתּוֹרָה שֶׁכֵּל אָדָם נַעֲנֵשׁ רַק עַל חֲטָאֵי עֲצָמוֹ, וְאֵין מַעֲנִישִׁים אוֹתוֹ עַל מַעֲשֵׂה שֶׁל אָדָם אַחֵר, אִפְּלוּ אִם הִיא הַחוֹטָא אֲבִיו (בְּנִיגוּד לְעוֹנֵשֵׁי מַלְכִים בְּשֵׁר בְּשֵׁר וְדָם, שֶׁפְּעַמִּים רַבּוֹת הֵם הֵיוּ מַעֲנִישִׁים אֶת כָּל מִשְׁפַּחַת הַחוֹטָא, בְּמִיּוֹחַד בְּגִין מְרִידָה בְּמַלְךְ, כְּשִׁישׁ חֲשַׁשׁ שֶׁקְּרֹבֵי הַמּוֹרֵד תִּמְכוּ בּוֹ וְאוּלַי יִמְשִׁיכוּ לְחַפֵּשׁ מַלְךְ חֲלֹפִי).

לִישׁוּב הַסְּתִירָה בִּיאָרוּ חֲז"ל (וְכֵן תְּרַגְּמוּ אוֹנְקֵלוֹס שְׁמוֹת כ.ה.), שְׁמִדּוֹרְבֵר רַק כִּשְׁהַבְּנִים אוֹחֲזִים בְּמַעֲשֵׂי אֲבוֹתֵיהֶם, כְּלוֹמֵר מְמַשְׁכִּים גַּם הֵם לְעַשׂוֹת אֶת רַעַת אֲבוֹתֵיהֶם. בְּדוּמָה לְכַךְ מִצִּאֵנוּ גַּם בְּבִרִית בֵּין הַבְּתָרִים, שֶׁהַקְּב"ה הוֹדִיעַ לְאַבְרָהָם שֶׁבִּנְיָו יוֹכֵל לְקַבֵּל אֶת הָאֲרֶץ רַק בְּעוֹד אַרְבַּעַת דְּרוֹת, מִכֵּיין שְׁעוֹן הָאֲמוּרִי לֹא הִתְמַלָּא (בְּרַאשִׁית טו, טז). כְּלוֹמֵר, יוֹדַע הִיא הַקְּב"ה שֶׁהָאֲמוּרִיִּים לֹא יִשְׁנֹוּ אֶת דְּרָכֵם הָרַעָה, אֲוֹלֵם כָּל עוֹד הַדְּבָרִים אֵינִם מְתַבְּעִים בְּפוּעַל אֵין הוּא מוֹצִיא עֲלֵיהֶם לֹא גְזִירַת סִילּוּקָם. נִמְצָא שֶׁהַקְּב"ה מַעֲנִישׁ בְּצוּרָה מוֹחֲלַת רַק כֹּאֲשֶׁר יִשְׁנֵה חֲזָקָה בְּרוּרָה שֶׁהַחֲטָא וְהָעוֹן אֵינִם מְקַרִּיִּים, אֲלֵא הַפְּכוּ לְתַרְבוֹת קְלוּקֵלַת שֶׁהַשְּׁתַּרְשָׁה אֲאוֹתוֹ מְקוּם אֶבְאוֹתָהּ מִשְׁפַּחָה.

עֲנִיין אַחֵר יֵשׁ בְּהַתְּמַדְתוֹ שֶׁל חֲטָא בְּאוֹתָהּ מִשְׁפַּחָה דוֹר אַחֵרֵי דוֹר. כְּפִי שֶׁאָדָם שֶׁנִּכְשָׁל בְּעִבְרָה

לִישׁוּב הַסְּתִירָה בִּיאָרוּ חֲז"ל (וְכֵן תְּרַגְּמוּ אוֹנְקֵלוֹס שְׁמוֹת כ.ה.), שְׁמִדּוֹרְבֵר רַק כִּשְׁהַבְּנִים אוֹחֲזִים בְּמַעֲשֵׂי אֲבוֹתֵיהֶם, כְּלוֹמֵר מְמַשְׁכִּים גַּם הֵם לְעַשׂוֹת אֶת רַעַת אֲבוֹתֵיהֶם. בְּדוּמָה לְכַךְ מִצִּאֵנוּ גַּם בְּבִרִית בֵּין הַבְּתָרִים, שֶׁהַקְּב"ה הוֹדִיעַ לְאַבְרָהָם שֶׁבִּנְיָו יוֹכֵל לְקַבֵּל אֶת הָאֲרֶץ רַק בְּעוֹד אַרְבַּעַת דְּרוֹת, מִכֵּיין שְׁעוֹן הָאֲמוּרִי לֹא הִתְמַלָּא (בְּרַאשִׁית טו, טז). כְּלוֹמֵר, יוֹדַע הִיא הַקְּב"ה שֶׁהָאֲמוּרִיִּים לֹא יִשְׁנֹוּ אֶת דְּרָכֵם הָרַעָה, אֲוֹלֵם כָּל עוֹד הַדְּבָרִים אֵינִם מְתַבְּעִים בְּפוּעַל אֵין הוּא מוֹצִיא עֲלֵיהֶם לֹא גְזִירַת סִילּוּקָם. נִמְצָא שֶׁהַקְּב"ה מַעֲנִישׁ בְּצוּרָה מוֹחֲלַת רַק כֹּאֲשֶׁר יִשְׁנֵה חֲזָקָה בְּרוּרָה שֶׁהַחֲטָא וְהָעוֹן אֵינִם מְקַרִּיִּים, אֲלֵא הַפְּכוּ לְתַרְבוֹת קְלוּקֵלַת שֶׁהַשְּׁתַּרְשָׁה אֲאוֹתוֹ מְקוּם אֶבְאוֹתָהּ מִשְׁפַּחָה.

עֲנִיין אַחֵר יֵשׁ בְּהַתְּמַדְתוֹ שֶׁל חֲטָא בְּאוֹתָהּ מִשְׁפַּחָה דוֹר אַחֵרֵי דוֹר. כְּפִי שֶׁאָדָם שֶׁנִּכְשָׁל בְּעִבְרָה

מכתב שהגיע למערכת העלון

הַעוֹסֵקת בְּעִנְיַיִ הַמְּצוּוֹת וְעֵרְכָה שֶׁל מְצוּוֹה הַמְּכַרְעַת שְׁבַה זֹכִים לְחֵי הָעוֹלָם הַבָּא. סְעוּדָה שְׁלִישִׁית הִיּוֹתָה בְּאוֹלְפֵנָה בְּרוּב עִם וְהַרְבֵּי כִּיבַד אוֹתוֹ בְּנוֹכַחוֹתוֹ וְהִרְטִים כָּל לֵב שׁוֹמַע בְּדַבְרֵי תוֹרָה הַמְּקַרְבִים לְבַבּוֹת. נִכְר שְׁמוּרֵינוּ וְרַבִּינוּ דְּבַק בְּמִידוּתוֹ שֶׁל אַהֲרוֹן, שְׁבּוֹ נֹאמַר: "אוֹהֵב שְׁלוֹם וְרוֹדֵף שְׁלוֹם וּמְקַרְבֵן לְבְרִיּוֹת". כְּתוּשָׁב הַמְּקוּם וְכִי שֶׁאֲמוֹן עַל מִשְׁנַתוֹ שֶׁל מֵאִיר וְרַבִּינוּ, אֲנִי מִיּוֹחַל לְעוֹד שְׁבַתוֹת בְּנוֹכַחוֹתוֹ שֶׁל מוֹרֵר.

אַלְחָנָן קִיִּסִי.

רְצִיתִי לְתַאֲרַק קְצַת מְצִידֵינוּ מְקַצַת מִמָּה שֶׁזְּכִינוּ שְׁמוּרֵינוּ וְרַבִּינוּ הַרְבֵּי רְצוֹן עֲרוּסֵי ה' יִשְׁמַרְהוּ וְיַחֲיֵהוּ, הַתְּאַרַח בְּעִירְנוּ רֹאשׁ הָעֵין, בְּשֶׁבַת פְּרִשְׁת רֵאָה.

שְׁבַת זוֹ הִיּוֹתָה בְּעִנְיָנוּ, גְּדוּלִים וְקִטְנִים, מְכָל הַזְּרָמִים וְהַתּוֹשְׁבִים הַרְבִּים שֶׁהִגִּיעוּ, כְּמַעֲיִן עוֹלָם הַבָּא שְׁבַה חוּוִינוּ אִישׁ אִישׁ מִחַן הַרְבֵּי וּמְקִיסָמוֹ, הַרְבֵּי שְׁבֻטוֹב טַעַם וּבְנוּעַם הַלִּיכּוֹתֵינוּ שְׁבַה אֶת לִיבְנוּ בְּתַלְמוּד תּוֹרָה וְהַשְׁקֵפָה נְקִיָּה. בְּשַׁעַת בּוֹקֵר מוֹקְדַמַת לְמַדְנוּ מִשְׁנִיּוֹת מִמְּסַכַת פֵּאָה "וְאֵלוּ דְּבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם שִׁיעוּר...", וּבְעוֹמֵק מְצוּוֹת כִּיבּוּד אֲב וְאֵם, וְכֵן בְּצַהֲרֵי הַשְּׁבַת בְּשַׁעַת הַמְּנַחָה הַנְּחִיל לָנוּ הַרְבֵּי מִמְּסַכַת קִידוּשֵׁינוּ

שבת של התעלות הנועם עוזרי יצ"ו

יֵד לְחַלְלֵי צֵה"ל שֶׁם הַרְבֵּי הָעֵבֵיר שִׁיעוּר נוֹסֵף . מִיד לְאַחַר מְנוּחַת צַהֲרִיִּים קְצָרָה שִׁיעוּר נוֹסֵף כְּמִנְהַגֵינוּ מִסַּר הַרְבֵּי בֵּית כְּנֶסֶת י"ד הַרְמַבַּ"ם, הַרְבֵּי שְׁמוּאֵל עֲמַרְנִי שְׁלִיט"א עַד שְׁנַת הַמְּנַחָה , בְּשַׁעַת שֶׁשׁ בְּשַׁעַת הָעֵרֵב שֶׁשֶׁם , עֵבֵר הַרְבֵּי לְמִסְרֵית שִׁיעוּר בְּאוֹלְפֵנַת זְבוּלוֹן. וְכֵן סְעוּדַת שְׁלִישִׁית וְגו'עֵלָה עִם הַפִּיִּטְנֵן אֵלֶיהָ וְהֵב בְּהַתְּרוּמוֹת הָרוּחַ בְּשִׁירַת קוֹדֵשׁ וְדַעַת ה' , לְכַתְּבֵינוּ נִמְסַר שֶׁהִיּוֹתָה שִׁיחָה מְעַנְיַנַת מֵאֹד שֶׁל הַרְבֵּי עַל שְׁבַת וְרֹאשׁ חוֹדֵשׁ וְעַל הַמְּשַׁמְעוֹת שֶׁהֵם נִפְגָּשִׁים יַחַד.

סִיּוּם הַשְּׁבַת הִיא בְּמַלוּוָה מְלַכָּה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת יְרִיעוֹת שְׁלֵמָה עִם הַרְבֵּי דוּד עוֹזְנֵי שְׁלִיט"א עַל נוֹשֵׂא אֲלוּל וְסִלְיּוֹת וּמִמֶּשׁ מְרִנֵּן נִפְשׁ , בְּמַהֲלֵךְ הַשְּׁבַת לְמַעֲלָה מ-600 אִישׁ שֶׁמַּעֲנוּ אֶת לְקַחוּ הַמֵּאֲלָף שֶׁל מוּרִינוּ הַרְבֵּי , וּמִסְרוּ לְמַעַרְכַת שֶׁנִּשְׁאָרוּ עִם "טַעַם שֶׁל עוֹד" כְּדַבְרֵיהֶם , וּמִסְרוּ לְרַב אֶת תּוֹדַתָם עַל הַשְּׁבַת הַנְּפִלְאָה וְהַמְּרוֹמַמַת .

אֲלִפֵי מִשְׁתַּתְפִּים הִגִּיעוּ בְּשַׁבַת הָאֲחֵרוֹנָה לְשִׁיעוּרֵי שְׁבַת שֶׁל תּוֹרָה בְּכָל רַחְבֵי הָאֲרֶץ שֶׁל בֵּית הַמְּדֻרָשׁ "רֵאשִׁית" בְּרֹאשׁ הַרְבֵּי אֲבִיחֵי קֶצֶן וּבְשִׁיתוֹף הָאֲרֶץ לְתַרְבוֹת תּוֹרִית בְּרִשׁוּיּוֹת הַשְּׁנוֹת.

שִׁיעוּרֵי הַתּוֹרָה הִתְקִימוּ בֶּכ-35 מוֹקְדִים בְּכָל רַחְבֵי הָאֲרֶץ, מִצְפּוֹן וְעַד דְּרוֹם, וְהָעֵבֵירוֹ אוֹתָם בְּכִירֵי הַרְבָּנִים בִּישְׂרָאֵל.

מוּרִינוּ הַרְבֵּי בִּבְחַר לְשַׁבַת בְּרֹאשׁ הָעֵין וְלִהְעֵבֵיר בֵּה שִׁיעוּרִים וְהַכְּנָה לְחוֹדֵשׁ אֲלוּל בְּמַהֲלֵךְ הַשְּׁבַת הַרְבֵּי הִגִּיעוּ לְשַׁבַע שִׁיעוּרִים וְהַרְצָאוֹת , רֵאשִׁית הִיא זֶה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת בְּרַחוּב שִׁילָה שֶׁל הַמֵּרָא דְאַתְרָא הַרְבֵּי עֲזַרְיָה בְּסִיט שְׁלִיט"א , וְהִיא זֶה מַחְזָה נְפִלְאָ לְרֹאוֹת ת"ח שְׁמַרְבִּים שְׁלוֹם בְּעוֹלָם וְאוֹהֲבִים זֶה לְזֶה בְּאַהֲבָה שֶׁל תּוֹרָה , שֶׁם הַרְבֵּי דִיבֵר לְפִנֵּי כ-200 אִישׁ, לְאַחַר סְעוּדַת שְׁבַת הַתְּקִיָּים מְפָגֵשׁ עִם סִנִּיף בְּנֵי עֲקִיבָא הַמְּרַכְזֵי עִם כ-90 בְּנֵי נוֹעַר שֶׁשְׁתוּ בְּצִמָּא דְּבָרֵי טַעַם מוֹתַאמִים לְבִנֵי הַנוֹעַר (אֶף נִמְסַר לְכַתְּבֵינוּ מִפִּי אַחַת הַנְּעֻרָת שֶׁהִיא נוֹרָא מְרַתֵק וּמַעֲנִיין)

שִׁיעוּר כְּמִנְהַגוֹ שֶׁל הַרְבֵּי הִיא ב-5:30 בְּבוֹקֵר בְּפִרְקֵי הַמְּשַׁנָּה סַחֵף אַחֲרָיו עֲשֵׁרוֹת רַבּוֹת שֶׁל מְשַׁכְמֵי קוּם וְשׁוּחֵרֵי דַעַת ה' , וּמִיד אַחֲרֵי שְׁחֵרִית עֵבֵר הַרְבֵּי לְבֵית הַכְּנֶסֶת

(תודותינו נתונה למלוים לעוזרים ולעוזרות ולכל מי שארגן והיה שותף להצלחה ולזיכוי הרבים)

מתארחים בני תורה צעירים, אבל משתדלים לקיים תורה ומצוות, הם ראויים ועדיפים. וכן, גם הקובע עיתים לתורה, והוא ירא שמיים, ובעל מידות טובות, אפילו שהוא לא נשוי, אם הוא בעל קול ערב, ובעל מידות טובות, אין היכולות שלו להשפיע לפתוח את הלבבות של הציבור יותר מהאנשים אשר מצויים שם באותו ציבור, כאמור הכל בהתאם לאותו ציבור. אז בוודאי שיש לתת עדיפות גם לאלה גם אם הוא לא נשוי, כי כאמור, המטרה העיקרית היא לפתוח את הלבבות, והכל בהתאם למצב הקיים.

לסיכום, הדבר ברור שלכתחילה, והלוואי שנגיע ונחזור להחזיר עטרה ליושנה, שכל הציבור "עומך כולם צדיקים", וכולם מגודלי זקנים, יראי ה', ואז ודאי שנבחר רק את הזקן, ורק את הנשוי, ושקולו ערב, ושריקן מעבירות. אולם בעידן זה, שאנו הולכים הולך פוחת, גם לימים נוראים, אם באותו ציבור אין מהם אשר הוא מעוטר בזקן ונקי מעבירות, אלא עם ארץ שדש בעקביו לעיני רבים, מרבה עבירות, הוא לא ראוי להיות. ויותר ראוי לבחור באדם שאפילו הוא לא בן תורה, אבל קובע עיתים לתורה, ירא שמיים, ענוותן, הגון, אפילו לא נשוי, כי זה מה שיש באותו בית כנסת. אם קולו ערב והוא יודע להתפלל ולפתוח את הלבבות. כאמור, הכל שאלה של יחסיות ואומדניות. אבל נתפלל לקב"ה שבאמת יחזיר עטרה ליושנה.

* הלכה יומית שניתנה ע"י מו"ר בכ"ה אב התשע"ו, ותומללה ונערכה ע"י שמואל חסדי יצ"ו.

ומשתנה לרעה מבחינת דפוסים ההתנהגות הדתיים והרוחניים. וכבר מרן אומר שאפשר למנות ש"צ שלא נתמלא זקנו, והוא בוגר כמובן, בדרך עראי-אקראי, לא בדרך קבע. ומציין מארי, כי שיטת רבנו גם לא עראי. ושוב אנו, אף הנאמנים לרבנו, ונאמנים למורשת אבותינו, שכאמור הגביהה היא יותר את הרף והעלתה לא רק למי ש"נתמלא זקנו" אלא גם נשוי, אנו היום מדרכי החינוך ועידוד, מעלים גם מי שאינו נתמלא זקנו - א. לפחות לתפילות ערבית, ב. על דרך אקראי בשאר תפילות לפי מרן, כדי שבדורינו, שיש פיחות הולך וגדל בכמות המתפללים, וישנה נחיצות להכשרה לש"צים וחזנים, יש לעודדם, **ובך ראו לעשות.**

ובאמת, ראויים דברי הרב עובדיה יוסף זצ"ל (ילקו"י נ"ג, ב). האומר: אם אין מוצאים מי שיהיה בו כל המידות האלו, יבחרו הטוב שבציבור שעוסק בתורה ובמעשים טובים, ובן תורה עדיף, כי העוסק בתורה יכול לבקש רחמים להתפלל לפני הקב"ה ואם נזדמן ש"צ שהוא בן תורה ואין לו שלושים שנה וגם אינו נשוי, ולעומתו יש איש פשוט ונשוי והוא למעלה משלושים שנה - בן תורה קודם.

כלומר, זה עניין של שיקולול לפי המציאות של אותה בית הכנסת. ישנם בתי כנסת שהמבוגרים שבהם עמי ארצות, לא יודעים להתפלל כראוי, גם מי מהם הם בעלי עבירות, הרי אין מי מאיתנו יודעים מי בעלי עבירות ומי לא, אבל יש כאלה שאנו רואים דשים בעקבם לפני כולם בכמה עבירות וכו'. אז הם לא ראויים להיות שליחי ציבור. לעומת זאת,

שרבנו מביא את זה בתשובה, שאם אין לו זקן, לא כי אינו בוגר מאוד אלא בגלל בעיה בריאותית, אז בוודאי שזה לא מעכב.

ומכאן, בעידן של ציבור שהם מגולחי זקנים לא בעבירה אלא בהיתר, אין לנו אלא מה שמצוי, דהיינו, שליחי ציבור שאינם מגדלי זקן, למרות שלזקן יש משמעות והשפעה, אבל הכללים האלה הם מי ראוי ומי לא ראוי להיות ש"צ או חזן, גם נעים בין רצוי ובין מצוי, וכן לגבי טיב התפילות שאנו מתייחסים אליהם. לא הרי תפילות של ימים נוראים כהרי תפילות של כל יום, למרות שבכל יום אנו זקוקים לפתוח שערי שמיים, אבל אין לנו את הלוקוסוס הזה לתפילות של כל יום, אלא לפחות לתפילות של ימים נוראים.

אמנם הדבר ברור, שאבותינו בתימן, אשר באמת חיו על פי המציאות התלמודית, כולם היו מגדלי זקנים, כך שהיה ש"צ לא רק שכבר נתמלא זקנו אלא גם שהתחתן. ונהגו להקפיד אחרי חתונה, וזאת מדוע? כי הנישואין כנישואין מרסנים את היצר.

סוף סוף אדם זה אדם, אם התורה אומרת "ולא תתורו אחרי... עינים", עין זה סרסור של עבירה, יש חמדה, יש תאוה, יש הרורים, והרי האדם צריך להיות נקי מעבירה בזמן שהוא בא ומייצג ציבור, אז הוא מנסה לפתוח את ליבותיהם כדי שתפילותיהם תתקבלנה. אז זה לא אחד שצריך או שראוי חלילה לקיטרוגים מצד הציבור, אלא זה אחד אשר הציבור לא יקטרג עליו ולא יהיה אפשרות לקטרג עליו. ומשום כך, כאמור, אבותינו הנהיגו, שגם יהיה נשוי, לא רק "התמלא זקנו".

אולם כאמור, המציאות בעונותינו, הולכת

שאל חברנו ר' משה חסדי הי"ו את השאלה הבאה: **האם מותר וראוי לקדם בחורים צעירים לשמש כשליחי ציבור, כחזנים וכן לימים נוראים**, למרות שאולי יש מהם מי שאינם נשואים, יש מי שאינם מגדלים זקן, מהו הכלל ההלכתי בעניינים אלו של מינוי שליחי ציבור וחזנים במיוחד לנוכח המציאות המשתנה שלנו שכבר איננה בדיוק תואמת את המציאות שהייתה לאבותינו?

ובכן, שאלה מושכלת מאוד, מתבקשת מאוד, אבל צריך להשיב עליה בהירות גדולה ובאחריות גדולה.

רבנו (תפילה ה', י"א) כתב: **"אין ממני ש"צ אלא גדול שבציבור בחוכמתו ובמעשיו, ואם היה זקן הרי זה משוכנע ביותר. ומשתדלן להיות ש"צ קולו ערב ורגיל לקרוא, ומי שלא נתמלא זקנו, אף על פי שהוא חכם גדול, לא יהיה ש"צ מפני כבוד הציבור. אבל פורס הוא על שמע משיביא שתי שערות אחר שלוש עשרה שנה"**.

ומרן השו"ע (אור"ח נגד) כתב: **"ש"צ צריך שיהא הגון, ואיזה הוא הגון? שיהא ריקן מעבירות, שלא ייצא עליו שם רע אפילו בילדותו, ושיהא עניו ומרוצה לעם, ויש לו נעימה וקולו ערב, ורגיל לקרות תורה נביאים וכתובים"**.

והנה, עלינו לדעת שהדבר הפשוט שכל עוד הש"צ לא נחשב לבוגר, הוא לא יכול להיות ש"צ, הוא גם לא יכול להימנות בסניין. בשביל להיות ש"צ, יש צורך גם שיתמלא זקנו. דהיינו, זה גיל יותר מתקדם מאחר הבגרות. וברור, כפי

מתוך שו"ת באתר "מורשת" www.moreshet.co.il ואתר "נצח ישראל" www.net-sah.org

חדש מכוון מש"ה שמחים לבשר

על הצטרפותו של כרך ט לסדרה המפורסמת **"מסורה ליוסף"**

בכרך מפואר זה הכולל 533 עמודים נקבצו מאמרים במגוון רחב של תחומים בהלכה ומנהג, הגות ומחשבה, ועוד עניינים. מגוון זה בא לידי ביטוי גם בקשת הרחבה של המשתתפים בקובץ, רבנים ותלמידי חכמים לצד אנשי מחקר ואקדמיה מתפוצות ישראל השונות. זהו שילוב מפרה ורב ערך, והוא ביטוי נאמן לדרכו של מורנו הרה"ג **יוסף קאפח** זצ"ל, שצעד בדרכו של הרמב"ם בחיבור התורה עם החכמה ושזירת הדת עם הדעת.

ניתן להשיג במכון מש"ה

03-535-1119

ערב עיון ומורשת

לכבוד הוצאתו של הספר: **"איש על העדה"**

חידושי כמורה"ר **יחיא אלאביץ'** נע"ג על משנה תורה להרמב"ם

יתקיים א"ה ביום שני 19.9.2016 ט"ז באלול תשע"ו בשעה 17:00 בבית כנסת רמב"ם רח' סירת הדוכיפת 20 רמת גן בהשתתפות:

מו"ר הרה"ג רצון ערוסי ה"ו

הרב יעקב אריאל - רב העיר רמת גן

הרב שמואל ליבני (נכד הרב)

תפילת מנחה

הרב אליהו אביעד ה"ו (נכד הרב)

הציבור מוזמן

לְכֹן אֶל יוֹסֵף, אֲשֶׁר יֹאמַר לָכֶם תַּעֲשׂוּ

הבלון נשאר כלי כשהיה ורק הרקנו תכנו, וההברגה אינה עושה מאומה פרט ללחץ על השסתום.

לק"י ח' תשרי תשל"א כבוד מר אברהם חמדי נ"י כנהר שלום

אשר לסרט בעש"ת, יש להמנע כל ימות השנה ואפילו בפורים.

כ"ד יוסף קאפח

מותר להריק את הבלונים אל הסיפולוקס בשבת לאותו יום, ואין בזה משום מיתקן כלי, כי